

Lausunto Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, Kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden oikeudet**(oma-aloitteinen lausunto)**

(2016/C 487/02)

Esittelijä: **Adam ROGALEWSKI**

Komitean täysistunnon päätös	21/01/2016
Oikeusperusta	työjärjestyksen 29 artiklan 2 kohta oma-aloitteinen lausunto
Vastaava erityisjaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	09/09/2016
Hyväksyminen täysistunnossa	21/09/2016
Täysistunnon nro	519
Äänestystulos	168/2/6
(puolesta/vastaan/pidättyi äänestämästä)	

1. Suositukset

1.1 EU:ssa olisi käynnistettävä keskustelu yhteisestä ammatillisesta määritelmästä kotitalouksissa asuvien työntekijöiden hoivatyölle ja tunnustettava se yhdeksi kotihoidon muodoksi. Kotitaloudessa asuvien työntekijöiden hoivatyön määritelmän olisi katettava työjärjestelyt, joissa työntekijät asuvat (palkattuina työntekijöinä tai itsenäisinä ammatinharjoittajina) yksityisasunnoissa ja joissa työ koostuu pääasiassa hoivapalvelujen tarjoamisesta vanhuksille ja vammaisille. Kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä olisi työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan asemasta riippumatta kohdeltava osana pitkäaikaishoidon tarjontajärjestelmää. Yhteisen ammatillisen määritelmän käyttöönoton tarkoituksena on tunnustaa kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden olemassaolo Euroopan työmarkkinoilla sekä parantaa heidän tarjoamiensa pitkäaikaishoidon palvelujen laatua.

1.2 Poliitiikan muotoilua palvelevien tietojen tarjoamiseksi Eurostatin olisi kerättävä asianmukaiset tiedot kotitalouksissa asuvista hoivatyöntekijöistä.

1.3 ETSK kehottaa Euroopan komissiota tutkimaan näiden työntekijöiden tilannetta, muun muassa heidän lukumääräänsä, kansallisuuttaan ja muuttajastatustaan, rajatylittävää liikkuvuutta, tehokasta huomioon ottamista työlaainsäädännössä ja sosiaaliturvassa, työ- ja sosiaalioloja ja pätevyysvaatimuksia sekä todellista ja mahdollista panosta eurooppalaisiin kansantalouksiin.

1.4 ETSK korostaa, että kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä olisi kohdeltava samalla tavoin kuin muita hoivatyöntekijöitä. Tämä tarkoittaa, että heillä olisi oltava samanlainen suoja, esimerkiksi työajan enimmäismäärä (mukaan luettuna päivystys) ja suoja näennäistä itsenäistä ammatinharjoittamista vastaan. Kotitalouksissa palkattuina työntekijöinä asuvia hoivatyöntekijöitä ei tule sulkea EU:n ja jäsenvaltioiden asianomaisen työlaainsäädännön ulkopuolelle. Mainittakoon tässä esimerkkinä asianmukainen palkka, terveyden ja turvallisuuden suojeleminen, sosiaaliturva sekä yhdistymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus.

1.5 Pitkäaikaishoidon työvoimapulaan Euroopassa olisi puututtava myönteisellä tavalla siten, että varmistetaan asianmukainen palkka ja asianmukaiset työolot, korjataan investointien puuttuminen, varmistetaan vapaan liikkuvuuden periaatteiden noudattaminen, poistetaan työntekijöiden oikeuksien harjoittamisen esteet sekä luodaan maahanmuuttajille mahdollisuuksia säännönmukaiseen työhön.

1.6 ETSK kehottaa Euroopan unionia tekemään tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden tarjonnan ja liikkuvuuden koordinoimiseksi osana pyrkimystä parantaa alan yleisiä valmiuksia laadukkaan hoivan tarjoamiseksi. Tarvittaviin erityistoimenpiteisiin olisi sisällyttävä seuraavat toimet:

- työnantajiin kohdistettavista seuraamuksista annetun direktiivin (2009/52/EY) suojatoimien parantaminen paperittomien työntekijöiden oikeuksien suojelemiseksi, jotta voidaan torjua pimeää työtä; uhrien oikeuksia koskevaa direktiiviä (2012/29/EU) on sovellettava tinkimättä, jotta kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä, jotka ovat joutuneet hyväksikäytön uhriksi, voidaan tukea tehokkaasti riippumatta siitä, mikä heidän muuttajastatuksensa on
- kaikkien asiaankuuluvien EU:n direktiivien sovittaminen yhteen kotitaloustyöntekijöiden oikeudet takaavan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimuksen nro 189 kanssa
- kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden ja heidän hoidettavinaan olevien henkilöiden oikeuksien sisällyttäminen EU:n ja jäsenvaltioiden lainsäädännön tuleviin tarkistuksiin tai lainsäädäntöä koskeviin ehdotuksiin
- kotitalouksissa asuvien työntekijöiden tekemää hoivatyötä koskevien järjestelyjen uudistamisen asettaminen etusijalle pimeään työn torjunnan eurooppalaisessa foorumissa, jota ETSK pitää myönteisenä aloitteena
- hoivatyöntekijöiden oikeuksien ottaminen huomioon talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa sekä aiheesta *New start for work-life balance* (Uusi alku työ- ja yksityiselämän tasapainon edistämiseksi) järjestettävissä kuulemisissa
- Euroopan laajuisen, hoivatyön käyttäjille ja tarjoajille suunnatun tiedotuskampanjan käynnistäminen kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden oikeuksista
- kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden organisaatioiden ja osuuskuntien perustamisen edistäminen ja tukeminen
- kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden hankkiman pätevyyden ja kokemuksen tunnustamista, yhdenmukaistamista ja siirrettävyyttä koskevien prosessien täytäntöön paneminen hyödyntämällä pätevyyden tunnustamista koskevia välineitä, mukaan luettuina uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelmassa käyttöön otetut välineet ⁽¹⁾
- unionin varojen uudelleen suuntaaminen koulutukseen, joka on tarkoitettu nykyisille ja mahdollisille tuleville kotitalouksissa asuville hoivatyöntekijöille hoivan laadun parantamiseksi
- kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden lähettämisen seuranta ja parantaminen soveltamalla periaatetta, jonka mukaan samasta työstä maksetaan sama palkka.

Lisäksi olisi pantava merkille, ettei Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa komission ehdotuksessa mainita lainkaan kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden tilannetta. Heidän sosiaalisten oikeuksiensa mukaan ottamista olisi harkittava valmisteltaessa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria, josta ETSK laatii parhaillaan lausuntoa.

1.7 Jäsenvaltioiden olisi varmistettava hoivan tarpeessa olevien henkilöiden ja työntekijöiden, myös kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden, oikeuksien suoja. Tarvittaviin erityistoimenpiteisiin olisi sisällyttävä seuraavat toimet:

- ILO:n yleissopimuksen nro 189 ratifioiminen ⁽²⁾ ja täytäntöönpano sekä kotitalouksissa asuvien paperittomien hoivatyöntekijöiden aseman laillistaminen
- tukitoimien käynnistäminen, mukaan luettuna välitystoiminta, jotta autetaan hoivaa tarvitsevia henkilöitä löytämään kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä

⁽¹⁾ COM(2010) 682 final: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0682&from=FI>

⁽²⁾ ILO:n yleissopimus nro 189, joka tuli voimaan 5. syyskuuta 2013, on tähän mennessä ratifioitu Belgiassa, Saksassa, Suomessa, Irlannissa, Italiassa, Portugalissa ja Sveitsissä sekä 14 Euroopan ulkopuolisessa maassa.

- kattavan tukijärjestelmän luominen hoivaa tarvitsevia henkilöitä ja heidän perheitään varten, mukaan luettuina verokannustimet tai tuet
- koulutusohjelmien tarjoaminen kotitalouksissa asuville hoivatyöntekijöille, joiden tulisi saada palkallista lomaa voidakseen osallistua koulutukseen
- yhdistymisvapauden ja työehtosopimusneuvottelujen edistäminen alalla, myös tukemalla kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden ja heidän työnantajensa oikeuksia liittyä järjestöihin tai perustaa järjestöjä
- sosiaalisen polkumyynnin ja hyväksikäytön torjuminen
- pitkäaikaishoitoalan ennakoiva säänteleminen etenkin työläinsäädännön noudattamisen suhteen, jotta varmistetaan niin hoivaa tarvitsevien henkilöiden kuin kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden suoja. Tässä yhteydessä on varmistettava, että työsuojelutarkastajat ja muut asianomaiset valtion organisaatiot ja valtiosta riippumattomat organisaatiot pääsevät yksityisissä kotitalouksissa oleville työpaikoille.

1.8 ETSK korostaa, että kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden hoidon varassa elävien hoivan tarpeessa olevien henkilöiden taloudellinen tukeminen on varmistettava asianmukaisilla pitkän aikavälin kestäväpohjaisilla julkisilla investoinneilla.

1.9 Ammattiliitot, työnantajat ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt on otettava mukaan politiikan suunnitteluun jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja kansalaisvuoropuhelua kaikkien sidosryhmien kanssa olisi edistettävä kaikilla tasoilla.

1.10 ETSK:n olisi edistettävä aktiivisesti hoivatyöntekijöitä, hoivan tarpeessa olevia henkilöitä ja heidän perheitään tukevien unionin politiikkojen kehittämistä ja järjestettävä muun muassa konferenssi kotitalouksissa asuvien työntekijöiden tekemän hoivatyön tulevaisuudesta Euroopassa.

2. Taustaa

2.1 Terveystieteiden työvoimapula on tikittävä aikapommi. Kyseessä on jatkuva kriisi⁽³⁾, ja ilman asianmukaisia poliittisia vastatoimia työvoimapula pahenee. Euroopan komissio määritteli hoiva-alan strategisesti tärkeäksi alaksi jo vuonna 1994. Vuonna 2010 Euroopan komissio varoitti, että jollei pitkäaikaishoidon lähes miljoonan työntekijän vajeen korjaamiseksi ryhdytä kiireellisiin toimenpiteisiin, terveydenhuollossa voi vuoteen 2020 mennessä syntyä kahden miljoonan työntekijän vaje⁽⁴⁾.

2.2 Kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden osuus pitkäaikaishoidon työntekijöistä on merkittävä, mutta he ovat kuitenkin marginaaliasemassa. Kotitalouksissa asuvat hoivatyöntekijät ovat erittäin liikkuvia, ja he ovat alan työhierarkiassa pohjalla. Kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä ei useinkaan oteta huomioon pitkäaikaishoitoa koskevassa suunnittelussa unionin ja jäsenvaltioiden tasolla.

2.3 Kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden tarkkaa määrää ei tiedetä tietojen puuttumisen vuoksi, ja usein heidät sivuutetaan tiedonkeruujärjestelmissä. Huonosti tunnustettuna ja palkattuna työvoimana kotitalouksissa asuvat hoivatyöntekijät ovat olleet liian pitkään näkymättömiä poliittisille päätöksentekijöille.

2.4 Kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä on kaikissa jäsenvaltioissa. Monet ovat kolmansista maista tulevia muuttajia, kun taas toiset ovat unionin kansalaisia, jotka työskentelevät kotimaassaan tai ulkomailla. Eräät tekevät pimeää työtä paperittomina muuttajina, ja toiset ovat kiertomuuttajia tai väliaikaisia muuttajia. Useat työskentelevät epävarmoissa työoloissa, myös näennäisesti itsenäisinä ammatinharjoittajina.

⁽³⁾ UNI Europa UNICARE (2016).

⁽⁴⁾ Euroopan komissio (2013).

2.5 Kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä varten ei ole tällä hetkellä ammatillista määritelmää, minkä vuoksi heidän tilanteensa vertautuu kotitaloustyöntekijöihin⁽⁵⁾. ILO:n mukaan kotitaloustyön osuus on teollisuusmaissa hoivatyö mukaan luettuna 5–9 prosenttia kokonaistyöllisyydestä⁽⁶⁾.

2.6 Eräät jäsenvaltiot ovat edenneet hoivatyöntekijöinä työskentelevien paperittomien muuttajien aseman virallistamisessa ja integroinnissa allekirjoittamalla ILO:n yleissopimuksen nro 189.

2.7 ETSK on jo osallistunut pitkäaikaishoitoa koskevan politiikan muotoiluun laatimalla lausuntoja kotitaloustyöntekijöiden oikeuksista⁽⁷⁾, sosiaalisten investointien tarpeesta⁽⁸⁾ ja pitkäkestoisesta sosiaalihuollosta ja laitoshoidosta luopumisesta⁽⁹⁾. Käsillä oleva lausunto perustuu näissä lausunnoissa esitettyihin kantoihin, ja siinä keskitytään kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden erityistilanteeseen.

3. Työvoimapula, säästötoimet, muuttoliike ja kotitalouksissa asuvat hoivatyöntekijät

3.1 Kotihoito on nopeasti yleistymässä, sillä kotihoidon suosio kasvaa, laitoshoidon kustannukset ovat monille kohtuuttomat eivätkä hoiva-alan infrastruktuuriin tehtävät investoinnit ole riittäviä.

3.2 Useimmissa jäsenvaltioissa toteutetut säästötoimet ovat heikentäneet olemassa olevaa pitkäaikaishoidon rajallista infrastruktuuria ja kärjistäneet alan työvoimapulaa. ETSK katsoo, että pitkäaikaishoitoon tehtäviin investointeihin on suhtauduttava myönteisesti taloudellisenä mahdollisuutena ja yhtenä työpaikkojen luomisen, perheiden sosiaalisen tukemisen ja sukupuolten välisen tasa-arvon painopistealana. Alalle tehtävät investoinnit nostavat työvoimaosuutta ja tarjoavat mahdollisen tien ulos talouskriisistä⁽¹⁰⁾.

3.3 Monissa jäsenvaltioissa on pulaa hoiva-alan työntekijöistä. Niin laillisten kuin paperittomien kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden palkkaaminen helpottaa työvoimapulaa pitkäaikaishoidon alalla. Erityisesti eteläeurooppalaiset hoivajärjestelmät ovat vahvasti riippuvaisia kotitalouksissa asuvista hoivatyöntekijöistä. Italiassa maahanmuuttajataustaisten kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden osuus kotihoidon työvoimasta noin kolme neljäsosaa⁽¹¹⁾.

3.4 Hoiva-alan työvoimapula sekä hoivan kasvava tarve Länsi-Euroopassa vaikuttavat myös Keski- ja Itä-Euroopan maihin. Esimerkiksi lukuisat puolalaiset työskentelevät kotitalouksissa asuvina hoivatyöntekijöinä ulkomailla huolimatta hoiva-alan työvoimapulasta Puolassa. Tätä työvoimapulaa on paikattu Puolaan Ukrainasta ja muista EU:n ulkopuolisista maista saapuneilla työntekijöillä.

3.5 Vaikka hoiva-alan merkitys taloudellisen vaurauden kannalta tiedostetaan yhä paremmin, kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden panosta EU:n taloudelle ei mitata, ja asiaan olisi paneuduttava Euroopan laajuisessa tutkimuksessa.

3.6 Monet eurooppalaiset naiset ovat hankalassa asemassa, sillä heidän oletetaan huolehtivan sekä vanhemmistaan että lapsistaan. Yhä useampi heistä turvautuu tässä maksulliseen hoivatyöhön. Globaalituneessa hoivatyön maailmassa seurauksena on globaalien hoiva-alan ketjujen ilmaantuminen⁽¹²⁾. Maahanmuuttajataustaisten hoivatyöntekijöiden, jotka ovat muuttaneet työhön liittyvistä syistä, on usein löydettävä hoivatyöntekijöitä omia perheenjäseniään varten ja palkkava toisista, usein köyhemmistä oloista tulevia hoivatyöntekijöitä.

⁽⁵⁾ Eurostatin määritelmän mukaan kotitaloustyöhön kuuluu sellaisten yksityisten kotitalouksien toiminta, jotka työllistävät palvelusväkeä kuten sisäkköjä, kokkeja, tarjoilijoita, kamaripalvelijoita, pesijättäriä, puutarhureita, talonmiehiä, kotiopettajia, lastenhoitajia, yksityisopettajia, sihteereitä jne.

⁽⁶⁾ Kansainvälinen työjärjestö (2012).

⁽⁷⁾ EUVL C 21, 21.1.2011, s. 39, EUVL C 12, 15.1.2015, s. 16, EUVL C 242, 23.7.2015, s. 9

⁽⁸⁾ EUVL C 271, 19.9.2013, s. 91, EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21

⁽⁹⁾ EUVL C 332, 8.10.2015, s. 1

⁽¹⁰⁾ EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21

⁽¹¹⁾ Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu (2016).

⁽¹²⁾ Hochschild, A. R. (2000), *Global Care Chains and Emotional Surplus Value*, in Hutton, W. and Giddens, A. (eds.), *On The Edge: Living with Global Capitalism*, London.

4. Kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden työolot

4.1 Kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden alhainen status on seurausta sukupuolittuneesta ajattelutavasta, jonka mukaan hoivatyö on alhaista koulutusta edellyttävää naisten työtä. Tätä pitää yllä maahanmuuttajanaisten rakenteellinen marginalisointi. Kotitaloustyöntekijät on monissa työvoimatutkimuksissa luokiteltu heikosti koulutetuiksi tai kouluttamattomiksi työntekijöiksi. Monilla kotitalouksissa asuvilla hoivatyöntekijöillä on kuitenkin taitoja ja pätevyys, jotka perustuvat monivuotiseen kokemukseen tai tunnustamattomiin virallisiin koulutus- ja sertifiointiohjelmiin. Kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä vaaditaan usein osoittamaan hoivatyökokemuksensa ja heiltä edellytetään pätevyyttä ennen palkkaamista, mutta tämä ei heijastu heidän työoloihinsa.

4.2 Monilla kotitalouksissa asuvilla hoivatyöntekijöillä on usein sääntelemättömät työjärjestelyt, ja monet tekevät pimeää työtä. Heillä ei useinkaan ole mahdollisuutta harjoittaa työntekijän oikeuksiaan, ja he joutuvat hyväksikäytetyiksi. Työolot voivat muistuttaa modernia orjuutta: työntekijät saatetaan eristää, heitä saatetaan kohdella väkivaltaisesti tai käyttää hyväksi ja pakottaa tekemään töitä vuorokauden ympäri, eikä heille välttämättä tarjota perusluonteisia elinolosuhteita, kuten omaa huonetta. Toiset työskentelevät näennäisesti itsenäisinä ammatinharjoittajina. Monissa tapauksissa työsuojeluviranomaiset ja muut valtion tarkastuslaitokset sekä ammattiliitot eivät saa vierailta hoivatyöntekijöiden työpaikoilla (eli yksityisasunnoissa).

4.3 Toimia kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden aseman laillistamiseksi on tuettava, jotta varmistetaan laillisen työn mahdollisuudet hoiva-alalla. Espanjassa ja Italiassa on vuoden 2002 jälkeen laillistettu noin 500 000 paperitonta kotitaloustyöntekijää⁽¹³⁾. On kehitettävä työvoiman muuttoliikettä koskevia toimintalinjoja, joilla mahdollistetaan kolmansien maiden kansalaisten laillinen työskentely hoiva-alalla siten, että heitä kohdellaan tasapuolisesti ja he voivat vaihtaa työnantajaa.

4.4 Kotitalouksissa asuvat hoivatyöntekijät ovat yksi liikkuvimpia työntekijäryhmiä pitkäaikaishoidon alalla. Monet kotitalouksissa asuvista, Keski- ja Itä-Euroopan maista kotoisin olevista hoivatyöntekijöistä ovat keski-ikäisiä naisia, joilla on omia perhevelitteitä⁽¹⁴⁾. Tavallisesti keski- ja itäeurooppalaiset hoivatyöntekijät työskentelevät yhtäjaksoisesti aina kolme kuukautta Länsi-Euroopan maissa ja palaavat sitten kotimaihinsa.

4.5 Pätevien kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden muutto isäntämaihin tarkoittaa lähtömälle merkittävää työvoimavuotoa. Jos työntekijöiden pätevyys ei tunnusteta isäntämaissa, kyseessä on sosiaalinen ja taloudellinen menetys aikana, jolloin hoiva-alalla kärsitään yleisesti työvoimapulasta Euroopassa ja koko maailmassa.

4.6 Kaikki nämä olosuhteet heijastavat sitä, että kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden oikeuksia ei ole suojattu asianmukaisesti nykyisissä unioni- ja jäsenvaltiotason lainsäädäntökehyksissä.

4.7 Jäsenvaltioiden olisi kannustettava ja tuettava kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä välttämään pimeää työtä.

5. Hoivaa tarvitsevien ja heidän perheidensä rooli

5.1 Hoivaa tarvitsevien ja heidän perheidensä on usein vaikea löytää hoivatyöntekijöitä. Suurimmassa osassa tapauksia hoivatyöntekijät palkataan perheiden ja ystävien muodostamien epävirallisten verkostojen kautta. Tällaisissa olosuhteissa palkattujen hoivatyöntekijöiden tarjoaman hoidon laadusta ei ole useinkaan takeita. Perheet ovat usein tilanteessa, jossa heillä ei ole selkeitä ohjeita siitä, miten hoivatyöntekijöitä voi palkata laillisesti.

5.2 Hoivaa tarvitsevien ja heidän perheidensä olisi saatava asianmukaista tukea valtiolta. Lyhyellä aikavälillä siihen olisi kuuluttava tiedotuskampanja ja jatkuva tuki kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden työ- ja sosiaaliturvaoikeuksia koskevissa asioissa. Pitkällä aikavälillä jäsenvaltioiden olisi pyrittävä varmistamaan valvonta ja välitystoiminta, jolla autetaan hoivaa tarvitsevia löytämään kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä.

⁽¹³⁾ Paperittomia siirtolaisia koskevan kansainvälisen yhteistyön foorumi (2013).

⁽¹⁴⁾ Kotitaloudessa asuvan hoivatyöntekijän Alina Badowskan kertomus (2016) asiakokonaisuudesta SOC/535 järjestetyssä julkisessa kuulemisessa.

5.3 Hoivaa tarvitseville ja heidän perheilleen olisi tarjottava erilaisia tukipalveluja heidän tarpeidensa mukaisesti, myös osa- tai kokoaikaisia kotihoitopalveluja. Kaikissa hoivajärjestelyissä on varmistettava työntekijöiden tai itsenäisten ammattinharjoittajien asianmukaiset olot.

5.4 Hoivaa tarvitsevia ja heidän perheitään olisi myös valvutettava kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden tarpeista. Heitä tulisi kohdella työntekijöinä, joita on kunnioitettava ja joilla on oikeuksia. Hoivatyö on sekä fyysisesti että henkisesti erittäin vaativaa. Kotitalouksissa asuville hoivatyöntekijöille on tarjottava asianmukainen majoitus ja oma tila, ja palkattujen hoitajien työ- ja päivystysaikoja on kunnioitettava.

5.5 Samalla on kunnioitettava hoivaa tarvitsevien oikeutta saada asianmukaista hoitoa. Tämä koskee erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ja erityistarpeisia ryhmiä, kuten dementikkoja.

6. Työnantajien rooli

6.1 Kotitalouksissa asuvien työntekijöiden tekemän hoivatyön alalla toimii yhä aktiivisemmin suuri joukko pieniä yrityksiä, myös vuokratyöyrityksiä, jotka toimivat varsin sääntelemättömän epävirallisen sektorin rinnalla.

6.2 Hoiva-ala voi edistää ihmisarvoisen työn luomista yksityisissä kotitalouksissa sekä talouskasvua Euroopassa. Vain laadukkailla työpaikoilla voidaan taata tarjottujen hoivapalvelujen laatu.

6.3 Kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden työllistymistä valtioiden rajojen yli ei säännellä, minkä vuoksi eräät yritykset voivat tarjota alempia hintoja samasta työstä, ja tämä lisää sosiaalista polkumyyntiä. Ilmiö on erityisen yleinen kotitalouksissa asuvia hoivatyöntekijöitä Länsi-Eurooppaan lähettävien puolalaisten tai slovakialaisten yritysten keskuudessa⁽¹⁵⁾. Tällaisen vilpillisen kilpailun jatkuminen haittaa työntekijöitä, työnantajia ja EU:n taloutta.

7. Kansalaisyhteiskunnan rooli

7.1 Yhteisöperustaisilla organisaatioilla ja uskonnollisilla ryhmillä⁽¹⁶⁾ on julkisten ja yksityisten työnantajien ohella merkittävä rooli hoivapalvelujen tarjoamisessa eri tasoilla. Monet yhteisöperustaiset organisaatiot ovat edistäneet maahanmuuttajataustaisten kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden laillistamista⁽¹⁷⁾.

7.2 Monissa jäsenvaltioissa ei kuitenkaan tueta riittävästi hoivatyötä. Tuoreen taluskriisin johdosta hoivapalveluihin on investoitu liian vähän koko Euroopassa, mikä on muun muassa heikentänyt hoivan laatua ja työoloja.

7.3 Hoivapalvelujen tarjoajien organisaatioilla olisi oltava asianmukainen rahoitus, jotta voidaan vastata lisääntyneeseen hoivan tarpeeseen. Ne olisi otettava kokemuksensa takia mukaan aitoon työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja kansalaisvuoropuheluun, jotta voidaan laatia alakohtaisia säännöksiä hoivan järjestämisestä ja tarjonnasta.

8. Jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin rooli

8.1 Ruotsi on hyvä esimerkki laadukkaiden hoivapalvelujen tarjonnasta, jossa kaikki sidosryhmät ovat mukana. Tämä järjestelmä perustuu merkittävään julkiseen tukeen, joka rahoitetaan verovaroin⁽¹⁸⁾. Esimerkiksi Ranskassa ja Belgiassa sovellettavat setelijärjestelmät ovat osaltaan edistäneet kotitaloustyön virallistamista ja joissakin tapauksissa parantaneet kotitalouksille palveluja tarjoavien työntekijöiden työoloja. Belgiassa hoivatyö ei kuulu tämän järjestelmän piiriin⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁵⁾ DGB Fair Mobility -hankkeesta saadut kokemukset: www.faire-mobilitaet.de

⁽¹⁶⁾ Saksassa etenkin *Caritas* ja *Diakonie* ovat merkittäviä kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden ja hoivaa tarvitsevien tukijoita.

⁽¹⁷⁾ Esimerkiksi: www.gfambh.com

⁽¹⁸⁾ Sweden.se (2016).

⁽¹⁹⁾ Kansainvälinen työjärjestö (2013).

8.2 Itävallassa on kehitetty itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden järjestelmä pitkäaikaisten hoivatarpeiden kattamiseksi ja asetettu palvelujen tarjoamisen laatua ja puite-edellytyksiä koskevat lakisääteiset vaatimukset. Vuonna 2015 hyväksyttiin laatustandardeja ja avoimuutta koskevat lisäparannukset. Itävaltalaiset käyttävät järjestelmää laajalti, mutta Itävallan ammattiliitot ovat kritisoineet sitä työelämän normien heikentämisestä.

8.3 Koska parhaita käytänteitä koskevia malleja laadukkaan hoivan tarjonnasta ei aina voi täysin siirtää kaikkiin jäsenvaltioihin, unionin tasolla olisi koordinoitava kaikilla tasoilla sovellettavaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon kaikki sidosryhmät.

8.4 ETSK katsoo, että Euroopan unionin olisi seurattava kotitalouksissa asuvien hoivatyöntekijöiden tarjontaa ja liikkuvuutta Euroopassa ja edistettävä lähestymistapoja, joiden avulla parannetaan alan yleisiä valmiuksia laadukkaan hoivan tarjoamiseksi ja ihmisarvoisten työpaikkojen luomiseksi.

8.5 Työvoimapula hoiva-alalla Euroopassa olisi asetettava EU:n poliittisen asialistan kärkeen. On kiinnitettävä huomiota kotitalouksissa asuviin hoivatyöntekijöihin, jotka on pitkälti jätetty huomiotta nykyisissä politiikan toimintamalleissa.

Bryssel 21. syyskuuta 2016

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*
